

contra el president Pujol al Parlament de Catalunya. Benet tenia el suport del PSUC com a candidat alternatiu. La moció estava condemnada al fracàs, perquè no tenia el suport dels diputats socialistes. L'any 2008, la Fundació Nous Horitzons va editar el discurs d'aquella moció de Benet. Després d'allò, no es tornà a presentar com a candidat a diputat. Fou designat, l'any 1984, director i fundador del Centre d'Història Contemporània de Catalunya i les relacions entre Benet i Pujol tornaren a ser tan bones com ho havien estat antigament i ho foren per sempre. A la mateixa presentació del llibre del pensament de Jordi Pujol, Josep Benet considerava un miratge el federalisme i veia inviable i de resultat imprevisible una reforma de la Constitució, alhora que feia una crida a la unió dels partits catalans en tot allò que fes referència a la capacitat d'autogovern de Catalunya. Aquestes tesis han conservat plena actualitat.

Els polítics vocacionals no es jubilen mai i va ser com a polític que, el 1995, Josep Benet publicà *El president Tarradellas en els seus textos*,

1954-1988, una requisitòria contra Tarradellas més que la contextualització i l'explicació d'uns documents, certament molt discutibles en si mateixos. Més tard, el 2003, publicà una recopilació de textos seus, *Escrits en defensa pròpia*, un títol transsumpte d'un famós text de Jacint Verdaguer, un fet sorprenent. Aquell llibre de 2003 recull les seves respostes arran de la polèmica sobre Tarradellas, i la provocada per la participació de Benet mateix en la controvèrsia en contra de TV3 arran del documental *Sumaríssim 477*, sobre l'afusellament a Burgos de Manuel Carrasco i Formiguera, l'abril de 1938. TV3 i Dolors Genovès guanyaren la querrela presentada contra ells.

Al llibre de Josep Benet *Personatges*, la moral cívica i patriòtica és la base de tots els articles recollits, tant si l'autor parla d'Alfonso Carlos Comín (l'únic discurs en castellà, per haver estat pronunciat a Saragossa) com si recorda Maurici Serrahima, tant si es refereix al republicà federal protocatàlanista Narcís Roca i Farreras com si recorda Joan Sansa, antic company de l'autor en la lluita universitària i

a la Unió Democràtica de Catalunya. Les planes d'aquest llibre obren un panorama molt ample. Resulta remarkable el pròleg que Benet va escriure el 1970 i que aquí es reproduïx de l'obra completa en català de Gaziel, en què en reivindica la catalanitat compromesa contra els prejudicis generats per haver estat director de «La Vanguardia» i haver hagut d'escriure en castellà. En aquest cas, aplicà al tema una contextualització lúcida.

El discurs moral i l'exemplaritat esbossen una interpretació de la història de la Catalunya contemporània que Josep Benet no va arribar a desenvolupar. De les seves promeses memòries, només va arribar a escriure i a publicar el primer volum, que acaba el 1939, quan l'autor tenia dinou anys. Caldrà esperar que Jordi Amat n'acabi la biografia per a tenir una visió completa de la trajectòria d'un personatge complex, que, al costat d'unes constants evidents, experimentà, com la major part de polítics, evolucions i girs en un context canviant.

NOTES DE LECTURA

La feminitat africana

Rosa Maria Puigcerver i Roca
Lluny del manglar. El coratge d'una dona guineana
Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2015.

Es tracta d'una història real, la d'una guineana, Aixa Syllau, que va fugir del seu país en això que anomenen una «pastera» buscant una oportunitat de rompre amb un infern d'infantesa, de costums i altres adversitats inhumanes. Ella,

però, ha sobreviscut: no com altres dones, i homes, que no aconsegueixen fer realitat el seu somni. El relat, escrit amb força i des de la proximitat, fa més real el que ja ho és i més impressionant la manca de llibertat i de dignitat de les dones africanes, sotmeses fins a uns límits increïbles als homes i a uns costums, com ara l'ablació, que les humilien i les fan patir tota la vida. L'autora, nascuda a Vic, reflecteix la vida de l'Aixa a partir de converses llargues i d'una amistat

sincera; tanmateix el gruix del relat desperta en el lector una incomoditat grandiosa, una impotència en pensar en les Aixes que deuen haver quedat pel camí i que continuen patint en la seva feminitat. Precedeixen el relat un prefaci de Regina Goberna, monja de Sant Benet de Montserrat, un pròleg de Marta Vergonyós Cabratosa, actual presidenta del Centre de Cultura de Dones Francesca Bonnemaïson, «la Bonne», i una introducció de l'Aixa i una altra de l'autora.

Amb aquestes cartes de recomanació, s'inicia un viatge lector lluminós que demana prendre partit.— G.O. de L.B.

Dos retrats de l'Empordà

Manuel Brunet
El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries.
L'Empordà i els empordanesos
Edició a cura de Francesc Montero
Diputació de Girona, Girona, 2014.

Manuel Brunet ja des d'abans de la guerra mantenia una estreta relació amb l'Empordà i la seva gent, que donà com a fruit literari els dos textos que trobem recollits en aquesta edició crítica que ha publicat la Diputació de Girona. El primer dels escrits és «El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries», publicat l'any 1925 per l'editorial Diana d'Ignasi Armengou i reeditat diverses vegades. Es tracta d'una narració sobre com podria haver estat l'arribada dels primers grecs a Empúries: uns mariners hel·lens, sota les ordres d'un capità que segueix el seu instint comercial, arriben a l'Empordà ben bé per casualitat i entren en contacte amb els indígenes. A l'estudi introductori, Francesc Moreno destaca la singularitat del text pel seu encaix dins del moviment noucentista, el seu paper de la construcció del mite sobre l'Empordà, la plasticitat de la seva poètica i les seves dosis d'humorisme. Pel que fa a «L'Empordà i els empordanesos», fou publicat el 1943 acompanyant l'edició castellana d'«El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries», tot i que originalment va ser escrit en català. Aquest text ofereix un retrat de l'Empordà a la manera de breus capítols en què es presenten les seves diverses meravelles: la tramuntana, les terra i les hortes, les joies arquitectòniques i, finalment, la seva gent. Totes dues obres, amb l'ajut de l'estudi introductori, són una oportunitat excel·lent per a recuperar aquesta visió de l'Empordà i la seva gent per part d'un escriptor que, centrat en la seva professió periodística, no va aprofundir més el vessant literari.— X.C.

La producció cultural en un entorn digital

Teresa Iribarren, Olívia Gassol i Eduard Aibar (editors)

Cultura i tecnologia. Els reptes de la producció cultural en l'era digital
Punctum, Lleida, 2014.

Moltes aproximacions sobre l'impacte provocat per la irrupció de la tecnologia digital en el món cultural sovint adopten una posició fatalista en què la fi del llibre de paper és segurament l'exponent més clar quan, com a única conclusió, diuen allò que «el llibre de paper és una espècie en via d'extinció» a la qual ens haurem d'adaptar sense que ens quedi cap espai de maniobra. No és el cas d'aquest volum col·lectiu, que recull deu treballs independents entre si, però que, des de la seva pròpia perspectiva, fugen d'allò particular per a tractar d'apujar el nivell d'anàlisi, posant més l'èmfasi en l'aspecte social i econòmic i deixant de banda la qüestió tecnològica. D'aquesta manera, els autors no es pregunten com cal adaptar el contingut cultural a les tecnologies, sinó que plantegen qüestions sobre quina mena de cultura i societat tenim i cap on volen anar. En aquesta línia trobem una aproximació a la manera com el món digital afecta la pràctica de la lectura i quin és l'encaix que té en aquesta evolució allò que fins ara hem anomenat llibre. Relacionat amb això es fa una anàlisi crítica del sector editorial espanyol, sovint més preocupat per una alta rendibilitat que no pas per les necessitats dels lectors i la capacitat real del mercat. Clou aquest primer bloc una anàlisi dels nous actors emergents del món editorial digital i un estudi del procés d'internacionalització de la literatura. Un segon bloc tracta sobre la digitalització en els àmbits de la ciència, en què predominen cada cop com més els recursos d'accés restringit i l'ensenyament a través dels cursos oberts en línia massius. Un tercer bloc

parla de la producció de cultura lliure a Catalunya i dels canvis que hi ha hagut en la legislació sobre la propietat intel·lectual relacionats amb la tecnologia digital. Clou el llibre un apartat sobre l'art digital i la producció audiovisual, que assenyalen l'impacte que ha tingut en qüestions com ara la difusió, la catalogació, la conservació i la documentació i els seriosos reptes que tot això planteja.— X.C.

Luxúria i avarícia en la història de Catalunya

Antoni Dalmau i Ribalta
Pecats capitals de la història de Catalunya.
Luxúria i Avarícia
Columna, Barcelona, 2015.

Antoni Dalmau i Ribalta, ben conegut per la seva activitat política —que el va dur a la presidència de la Diputació de Barcelona— i més endavant per la seva tasca constant de traductor, de novel·lista i sobretot d'historiador del catarisme i de diversos aspectes de la història dels segles XIX i XX, ens ofereix ara una proposta singular. Com assenyalava la contracoberta dels dos volums que presentem, «Pecats capitals de la història de Catalunya» és una col·lecció dedicada a narrar episodis de la història dels segles XIX i XX del nostre país a partir de les set faltes considerades tradicionalment les més greus per l'Església catòlica: luxúria, gola, avarícia, peresa, ira, enveja i supèrbia. Els dos primers volums s'ocupen, doncs, de la luxúria i de l'avarícia, amb la intenció d'explicar una colla de fets d'una manera àgil i no gaire extensa, sense notes a peu de pàgina, però sempre amb una informació sòlida, a vegades de primera mà i més en general com una síntesi de la bibliografia coneguda, de la qual es dona una mostra al final de cada capítol. La veritat és que alguns dels capítols no es refereixen als segles XIX i XX, sinó que van molt més

lluny, com ara el primer del volum sobre la *Luxúria*, que vol destacar un suposat «origen eròtic» de l'himne «Els Segadors», seguint una teoria inacceptable que el seu creador, Jaume Ayats, presenta simplement com una hipòtesi (en realitat, l'únic fet cert i indubtable és que la melodia actual de l'himne fou adaptada pel músic Francesc Alió a partir d'una cançó vigatana referent a un segador espavilat, però això no afecta ni la lletra d'«Els Segadors» del segle XVII, que havia estat cantada també amb altres melodies i amb altres refranys, ni la lletra actual, d'Emili Guanyavents). També es refereix als bandolers dels segles XVI i XVII —aquest cop des d'una plena ortodòxia— el primer capítol del volum *Avarícia*. La resta de capítols tracten de diversos aspectes poc o molt relacionats amb la luxúria i l'avarícia a l'edat contemporània, tant retratant ambients o episodis concrets (la bibliografia eròtica del segle XIX, la prostitució a Barcelona —complementada pels *meublés* o les vedets de *music-hall*—, la compra de vots durant la Restauració, els negocis bruts dels llerouixistes, el patrimoni artístic perdut, l'estraperlo, els infants robats, l'espoliació de la Zona Franca...) com referint-se a personatges determinats (la reina Isabel II, un bisbe de Calahorra perseguit pel franquisme, l'artista Carmen Broto, Joan March i el tabac, Vilà Reyes i Matesa, Erik el Belga...). En conjunt, es tracta d'una iniciativa ben positiva i esperem que tingui l'acceptació que es mereix.— J.M.